

Vse se draži, tudi otroci

Izračun stroškov kaže, da so otroci od lanskega pa do letošnjega oktobra »dražji« za eno tretjino

Studio za otroško varstvo v Ljubljani je pripravil izračun stroškov na enega otroka. Ta analiza je pokazala, da so najdražji otroci do 1. leta starosti. Zanje je treba v povprečju odšteti kar 4.600 dinarjev.

Pravzaprav vsi vemo, da se vse draži, tudi naši otroci. In čeprav to vemo, se še vedno rojevajo novi in novi otroci. In prav je tako. Če bi se vsi starši ustrašili vedno novih in novih cen, bi ljudje že davno izumrli. Toda, ker je sedaj čas, ko vsi govorimo o varčevanju, bi bilo prav, da bi se ta beseda pogostje pojavljala tudi v zvezi z našimi najmlajšimi.

MESEČNI ŽIVLJENJSKI STROŠKI NA OTROKA (meseca oktobra 1981. leta)

starost otroka	Otrok ni v dnevnem varstvu (din)	Otrok je v dnevnem varstvu v VVO (din)	Otrok je v dnevnem zasebnem varstvu (din)
od 0-12 mes.	4.609,14	5.058,05	5.448,38
od 1.-2. leta	3.364,96	4.777,79	5.883,99
od 3.-6. leta	3.234,28	4.369,73	5.721,63
povp. od 0-6 l	3.468,03	4.584,65	5.728,99

MENJAVA ŽE, A KDO NAJ JO ORGANIZIRA?

Pa se vprašajmo, kako bi nas stali otroci manj? Tako, da bi si starši med seboj menjali ali ceneje prodajali oblačila in igrače. No, saj to že počno. Vsak dan so oglasi v dnevnem časopisju pod »kupim« in »prodam« polni otroških vozičkov, stajic, hojic, posteljic itd.

Toda organizirane menjave oziroma prodaje otroških oblačil, igral, vozičkov, pohištva pa ni. Zakaj? Ne vem. Toda najbrž bom zadela v črno, če bom rekla, da se prav nikomur ne zdi, da bi moral on to organizirati. S tem mislim predvsem na občinsko in mestno skupnost otroškega varstva, na vrte, pa tudi na krajevne skupnosti. Prav krajevne skupnosti bi lahko zagrizle v to, še novo in kislo jabolko. Že tako jim (največkrat upravičeno) pravimo, da so neživljenjske, preveč birokratske, da samo sestankujejo. Zakaj ne bi organizirale enkrat na mesec menjave igral in oblačil ter drugih stvari za najmlajše?

Ali pa: zakaj ne bi bila takšna prodaja menjava in nakup organizirana v Ljubljani vsaj enkrat mesečno? Da to ni mogoče, da kupcev in prodajalcev ne bi bilo? Boste rekli, da jih na smučarskem sejmu ali sejmu rabljenih knjig ni? Pa še kolikoli Letos se je tam ljudi kar trlo.

Bomo v naslednji številki Zbora občanov že lahko zapisali, kdo bo organiziral to akcijo? Saj smo v času, ko skušamo vse besede in pametne predloge oživeti in jih spraviti v življenje. Naš vsakdan pa je drag. Gremo pa se tudi stabilizacijo. In zakaj ne bi življenja pocenili vsaj tam, kjer ga lahko. Žal pri prehrani, čeprav je draga, ni pametno varčevati.

MESEČNI STROŠKI ZA PREHRANO

starost otroka	oktober 1981 (v din)
od 0-12 mes.	1.286
od 1. do 2. leta	1.269
od 3. do 6. leta	1.348
od 7. do 9. leta	1.600
od 10. do 13. leta	1.818
od 14. do 17. leta	2.520
povprečje od 0-17 let	1.774

Vendar stroški prehrane niso vse. Koliko znašajo izdatki za predšolske otroke, ste videli že v prvi tabeli. Solar med desetim in trinajstim letom stane starše 4.186, med 14. in 17. letom pa 5.055 dinarjev.

Tudi oblačila solarjev bi starši lahko menjavali ali jih ceneje prodajali med seboj. Če bi v Ljubljani zares kdo organiziral takšne sejme, bi bilo treba seveda zapisati, da morajo biti oblačila oprana in zašita. Mislim pa, da bi jih marsikdo tudi podaril ljudem, ki jih ne morejo kupiti. Samo malce bolj dinamične, elastične in življenjske službe bi potrebovali v okviru otroškega varstva, centrov za socialno delo in krajevnih skupnosti. Takšne menjave se pač žal ne organizirajo same, še manj pa med uradnimi urami. Za te službe je namreč (žal spet) značilno, da se težko premaknejo na teren, torej tja, kjer je življenje, tja kjer se kujejo in tudi rešujejo problemi.

NEVA ŽELEZNIK

Pravijo ji mama

Pogovor z Marijo Zorko, kuharico v počitniški bazi Umag

Marija Zorko, sicer kuharica v šoli Franceta Bevka, skrbi za dobro in zdravo prehrano otrok tudi na letovanju v Umagu. Vselej je prisotna tudi na vsakoletnih posvetovanjih o poteku letovanja. Na letošnjem posvetovanju na Vranskem je bila deležna še posebne pozornosti. Izrečenih ji je bilo mnogo toplih besed in izrazov priznanja za njeno nesebično delo. Prejela je tudi z lepimi črkami napisano priznanje in kuharsko knjigo, vse opremljeno s pečatom in podpisu ZPM občine Ljubljana Bežigrad. Marija Zorko je letos že deseto leto neprekinjeno kuhala za otroke v Umagu.

Povabim jo na sprehod za ta jubilej, sklenem v mislih. Toda s sprehodom ni bilo nič. Preprečilo ga je izredno močno sneženje, da ni bilo moč videti niti lastnega nosu. Namesto sprehoda je prišla prav spalnica v počitniškem domu, kjer sva sediti na pograd in se pomenkovali. Iz pomenka so se izluščila vprašanja in odgovori.

Iz kakšnih nagibov ste se odločili, da svoj redni letni dopust že deset let nepretrgoma žrtvujete za otroke?

»Letos poteka že enajsto leto odkar kuham za otroke v šoli Franceta Bevka. Rada jih imam in zanje tudi zelo rada kuham. Zato odločitev, da jim bom kuhala tudi med počitnicami na letovanju ni bila težka. Vesela sem, da so otroci s hrano zadovoljni, kar me spodbuja, da se še bolj potrudim.«

Za to delo med počitnicami je pridobila tudi druge. V Umagu vidimo tudi njeni hčerki Vesno in Tatjano, kako pridno pomagata v kuhinji. Vesna je letos že tretjič pomagala v Umagu, Tatjana pa prvič. O njunem delu Marija pove:

»Obe sta se uživeli v delo in sta z njim zadovoljni. Honorar, ki ga prejmeta, znata koristno uporabiti. Kupujeta šolske potrebščine, nabavita si kakšno obleko in druge koristne reči. S tem se naučita tudi varčevati. V Umag hodim rada tudi zato, ker smo vsi kot ena družina, ki živi v sožitju in domačnosti.

Zato ni naključje, da me otroci, ki že več let zapovrstjo letujejo v Umagu, kličejo mama«.

Ali je kdaj prišlo do kakšnih pojavov, ki so skali sicer dobre odnose?

»Bilo je nekaj nevšečnosti, ki pa smo jih znali s tovariškimi prepričevanjem kmalu odpraviti. Nekoč me je najbolj prizadel očitek, da kuham priboljške za tehnično osebje. Veste, v kuhinji nimamo časa posepati med delom. Šele zvečer, ko otroci povečerjajo in ko končamo s kuhinjskimi opravili, si vzamemo čas za počitek. Skupaj sedemo pred kuhinjo za mizo, večerjamo in se ob kozarčku vina pogovorimo o delu za prihodnji dan. Večerja, ki je hkrati tudi naše kosilo, ni nekaj posebej pripravljenega

in je bil očitek o priboljšku popolnoma neupravičen.«

Kaj ne, da boste še naprej ob strani otrok v Umagu in si tako gotovo želite kakšnih sprememb v kuhinji?

»Pravzaprav imam samo eno željo. Ob njej pa se zavedam, da je sprito sedanjega težkega gospodarskega položaja neučelnost. Želim si, da bi kuhinja v Umagu dobila univerzalni stroj. Prehrana za otroke mora biti bogata na vitaminih in rudninah. Na roke rezati, sekljati in pretlačevati velike količine zelenjave in sadja za tolikšno število otrok, saj jih je po 100 v eni izmeni, je zamudno delo. Tvoja veliko časa, ki bi ga, če bi imeli stroj, lahko koristno uporabili za druga opravila. Letos smo to preizkusili. Univerzalni stroj sem si namreč izposodila v šoli Franceta Bevka,« z zadovoljnim nasmeškom pove in

pristavi: »Ne, bežigrajskih otrok ne bom zapustila. Na letovanjih jim bom kuhala še nadaljnjih deset let. Seveda, če mi bo to dopustilo zdravje.«

Pomenek sva sklenili z ugotovitvijo, da nobena stvar večno ne traja. Tudi gospodarska stiska ne.

EDA KOMAVLI

OTROŠKA LETOVANJA 1981

Uspeh z grenkobo

Regresirana letovanja le za 19% otrok

Vsakoletno posvetovanje vzgojiteljev, pedagogov in tehničnega osebja, ki delajo na letovanjih in zimovalnih z otroki, je bilo letos na Vranskem. Za Vransko so se odločili z namenom, da se na kraju samem seznanijo s pogoji, ki jih nudi ta počitniška baza za letovanje predvsem tistih otrok, katerih zdravstveno stanje, po ugotovitvah zdravnikov, ne dopušča bivanja v obmorskem podnebju.

Letos je preživel zimske počitnice na Vranskem v Kranjski gori in na Blokah skoraj 633 otrok, od katerih jih je 135 prešlo regres.

Letovalo pa je 860 otrok od teh največ v Umagu in sicer 566, v Savudriji 210, na Debellem rtiču in Kraljeviču pa 84 bežigrajskih otrok. Za letovanja je bilo regresiranih le 19% otrok.

V primerjavi z lanskim letom se je udeležilo zimovanj 50%, letovanj pa 22% več otrok.

Komisija za letovanja pri ZPM je organizirala tudi šolo v naravi. Obiskovalo jo je 289 solarjev iz osnovnih šol Maksa

Pečarja, Vita Kraigherja in Milana Sušteršiča.

Uspehi so bili vidni tudi kar zadeva vzgojno-pedagoško delo, kar je vsekakor pripisati seminarjem, ki jih prireja klub vzgojiteljev pri ZPM in na katerih se vzgojitelji seznanjajo s praktičnim delom z otroki med počitnicami. Da bi bilo to delo enotno in načrtno bodo odslej naprej priredili seminarje tudi za športne in zdravstvene delavce.

Na posvetu so izrazili zadovoljstvo nad doseženimi uspehi. Zagrenjeni pa so bili ob ugotovitvi, da je bilo na letovanja malo tistih otrok, ki so tega najbolj potrebni, to je tistih otrok, ki imajo v skladu z dogovorjenimi merili prednost. In prav temu problemu so posvetili pretežni del razprave.

Kako močno upada število regresiranih otrok povedo ti-le podatki: pred petmi leti je prešlo regres 40% otrok, lani 23%, letos pa komaj 19%. Ta zadnji podatek nakazuje, so poudarili na posvetu, da lestvica, ki jo je potrdila SIS za socialno skrbstvo, ne omogoča zajeti večjega števila socialno

in zdravstveno ogroženih otrok. Bili so enotnega stališča, da je nujno najti različne vire za subvencioniranje. Glede tega, so sodili, da je treba temeljito popraviti cenzus in poskrbeti za tesnejše sodelovanje ustreznih komisij s socialnimi delavci v KS, da bi ugotovili dejanske potrebe in vire sredstev v okviru programov KS za socialno varstveno dejavnost. Nadalje so pripomnili, da je pri zbiranju podatkov za regres treba upoštevati dejanski položaj družine in le na tej osnovi najbolj potrebnim otrokom dati prednost, ne pa izbirati šablonsko, kot je bilo to doslej.

Komisija za letovanja pri ZPM pripravlja novo regresivno lestvico, ki jo mora vskladiti z dejanskimi možnostmi skupne porabe. Ob tem so na posvetu poudarili, da ne moremo mimo resolucijskih izhodišč za leto 1982, vendar pa se bodo morali delegati zavzemati, da bo dosežena notranja razporeditev sredstev med ustreznimi skupnostmi. V nasprotnem primeru bodo merila za izbor otrok ogrožena, česar pa si ne smemo dovoliti.

EDA KOMAVLI

OB MESECU BOJA PROTI ALKOHOLIZMU

Skozarčkom uničimo sami sebe

Danes je o alkoholizmu težko napisati kaj novega, saj kaže, da je že vse znano, dorečeno in da so časi, ko je družba alkoholika istovetila s propadlim, asocijalnim in nevarnim brezdnežem, za vselej minili. Nimam namena postreči s šokantnimi podatki o številu alkoholikov, ki mimogrede povedano, vztrajno raste, niti o količinah popitega alkohola ali o veliki izgubi delovnih dni, kar nas o tem priložnostno seznanjajo sredstva javnega obveščanja. Njihova zasluga je, da so ljudje sedaj bolj obveščeni, da vedo o tem vedno več, predvsem pa to, da je alkoholizem huda, dolgotrajna bolezen. Prav o tem bi vam želeli napisati nekaj vrstic.

Verjetno se vsak človek, ki pretirano pije, prej ali slej vpraša, če je njegovo pitje še v mejah, ki jih družba smatra za normalne, ali pa je morda že »pravi« alkoholik. Žal si sam ne more na to odgovoriti. To pa zato, ker je vsak pivec do svoje razvade nekritičen. Vsak alkoholik je bil v začetku zmeren pivec, le da je iz določenih vzrokov, ki še danes niso povsem znani, postal od alkohola odvisen in so se sčasoma pri njem pojavile značilne psihične in fizične spremembe, ki nezdružljive vodijo v popolno uničenje samega sebe. Po drugi strani pa je narava bolezni taka, da poteka počasi, dolga leta, da so vedenjske motnje in telesno propadanje že zdavnaj znani okolici, medtem ko jih bolnik ne zazna ali pa je do njih, kot smo že dejali, povsem nekritičen in brezbrizen. Zdravniki, ki se ukvarjajo z alkoholizmom, dobro vedo, kako nevarno je ravno »družabno« pitje, navidezno nedolžno, v resnici pa nemalokrat začetek trpljenja in samouničevanja. Ker alkoholik sam ni več sposoben realno oceniti položaja, je njegova okolica (družina, sodelavci, družba) tista, ki mora zanj poskrbeti in ga motivirati za zdravljenje, navzlic njegovemu odporu in manipulacijam, ki so vselej prisotne.

Kaj se z alkoholikom pravzaprav dogaja? Sčasoma se pri njem razvijejo znaki, značilni za to bolezen. Gre za številne duševne in telesne spremembe. Njihovo postopno napredovanje lahko ustavi le popolna abstinenca. Zanimivo je, kako alkoholik svojih težav nikakor ne, a tudi ne more povezati s pitjem. K temu vsekakor pripomore zgodnja okvara zaradi propadanja možganskih celic, ki se ne morejo za razliko od drugih telesnih celic več obnoviti. Okvare živčevja se kažejo v začetni fazi bolezni s tresenjem rok, bolečinami in mravljinčavostjo v nogah, z oslajenim močjo mišic v nogah, kar alkoholiki skoraj praviloma ocenijo kot revmo? Resni znaki okvare možgan so alkoholna božjast, razne psihoze in delirantna stanja. Najbolj znana je pri alkoholikih okvara jeter, ki privede do ciroze in se konča s smrtjo. Alkohol zastruplja tudi srčno mišico, to pokažejo naslednje težave: bolečina, neredno bitje srca, težka sapa, suh kašelj, zatekanje nog itd. Alkoholiki pogosto obolevajo za vnetjem trebušne slinavke, želodčne sluznice in za motnjami ledvične funkcije. Vsa ta pisana paleta bolezenskih znakov – vseh sploh nismo omenili – alkoholika kaj malo vznemirja. Zamalo se mu zdi, če mu kdo očita, da preveč pije in da so njegove težave posledica pitja.

Še bolj očitne kot telesne so duševne okvare, ki sčasoma spremenijo pivca v človeško razvalino. Če je v začetni fazi bolezni alkoholik še ugajal s svojo veselostjo, smislom za šale in predvsem zaradi plačevanja pijače, se v družini že krhajo medsebojni odnosi, saj alkohol človeka posurovlja, da postane sčasoma bolezensko brutalen in agresiven. Za družino mu ni več mar in kaj kmalu so na

vrsti prepri in pretepi. Postopno se njegov interesni krog zožuje, začneja zanemarjati službo, izostaja od dela in postaja vse bolj medel in otopen. Od te otopenosti pa do končnega razsula intelekta in bebovosti ni več tako daleč. V hudih duševnih stiskah si marsikateri alkoholik vzame tudi življenje.

Za konec še nekaj besed o zdravljenju. Sedaj že vemo, da je alkoholika potrebno za zdravljenje motivirati, kar je naloga svojcev in sodelavcev. V specializiranih ustanovah in ambulantah je danes skoraj po vsem svetu in tudi pri nas v rabi kompleksna socialna medicinska skupinska obravnava alkoholikov, ki je tudi objektivno najuspešnejša. Pri zdravljenju sodeluje več strokovnjakov različnih področij (zdravnik, sociolog, medicinska sestra, psiholog itd.). Aktivno sodeluje tudi bolnikova družina, ki potrebuje skoraj vedno socialno, zdravstveno ter pravno pomoč. Urediti moramo še bolnikovo okolje, zlasti delovno. Uspešna rehabilitacija zdravljenega alkoholika se nato nadaljuje v klubih zdravljenih alkoholikov, ki jih je v Sloveniji kar lepo število. To so v bistvu avtopsihoterapevtske skupine, v katerih bivši alkoholiki med novimi prijatelji in ob pomoči zdravstvenih delavcev črpajo moč za trajno abstinenco in trezno reševanje življenjskih problemov.

Alkoholizem je, kot smo spoznali, bolezen, ki posamezniku in družbi povzroča ogromno škodo zlasti v ekonomskem, zdravstvenem in socialnem pogledu. Izgubljena življenja, propadle eksistence, razpadle družine, neposkrbljeni otroci, uničevanje materialnih, moralnih in kulturnih vrednot, so samo nekateri vidiki tega pomembnega problema, do katerega ne bi smeli biti brezbrizni v nedogled.

DR. VALTER KOSER